

ΕΥΘΥΜΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΟΥΓ'ΙΛ ΣΚΩΤ

# Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΕΝΤΑΡΑΣ!



«... όλα κι' όλα... Είμαι ένας άνθρωπος, που δεν ξεχνάει ποτέ τον λογαριασμό του. Χρωστώ δύο χιλιάδες διακόσια φράγκα στο φάρμα. Δύο χιλιάδες τριακόσια φράγκα στην Πιστωτική Έταιρεία επί πλου «Η Καρυδιά». Χίλια διακόσια φράγκα στον έμπορο τών χαλιών. Τετρακόσια στο χωσίτη. Έπτακόσια στον εργαλάτο που έβγαξε τη σέρα του κήπου μου. Έκατον έξιητα στον βιβλιοπώλη μου. Τριακόσια στον ιδραμικό. Πέντε χιλιάδες οκτακόσια στο διαγύρο μου, για μη' υπήθεσε τον μου' κέρδισε πέρσι. Χίλια διακόσια στο γαιορο μου. Όμια τριακόσια στο γαροσί. Έννιακόσια στον λογαμικό μου. Τρεις χιλιάδες πεντακόσια σ' εκείνο τον ληστή, τον εισπρακτορά σας, Καταβαίνετε, λοιπόν, ότι πρέπει να τελειώσω μια γ'ά πάντα αυτή η ιστορία...»

«... κι' αυτή η συμβουλή μου στοίχισε σαρανταξή φράγκα, δηλαδή έννακόσες είκοσι πεντάρες...»

«Έπειδή όμως υπήρχε κίνδυνος να με πείθουν, γύρισα γρήγορα στο ταξί και τράβηξα για τον έμπορο τών χαλιών. Από κει πήγα στο χωσίτη, στο βιβλιοπώλη και σ' άλλους τούς άλλους, κινώντας στον καθένα κι' από ένα μέρος, έναντι του χρέους μου.»

«Όταν τελείωσαν πια τα δύο χιλιάδες διακόσια φράγκα μου, γύρισα στο σπίτι μου, αφήνοντας πίσω μου ανάστατους τούς έμπορους.»

«Ο ιδραμικός με φοβήθηκε ότι θα μου έσταξε τη μοίτρα κι' ο εισπρακτοράς τών φάρον έπαθε: μια τέτοια νεφρική κρίση, που λίγο έλειψε να τον έλαλη.»

«Ύστερα λακτών από δύο μέρες, άρχισαν να καταρθάνουν στο σπίτι μου η κνιπροσωπείες. Η πρώτη ήταν από τούς διευθυντάς τών δύο ασφαλιστογράφων τής πόλεως.»

«Χθές το βράδι, μου έβλεψαν, εισπραξίμα σαρανταοχτά κιλά πεντάρες... Μά ταμιάς μας έπαθε υπερόσμια από το μέτρημα και έβλε τώρα άφορητη στο κρεβάτι. Μάθαμε ότι το «από τος αυτό εινε δικό σας. Καταβαίνετε, λοιπόν, ότι πρέπει να τελειώσω μια γ'ά πάντα αυτή η ιστορία...»

«Αιστοχώς, τούς απάντησα, αυτή η ιστορία δεν μπορ ε να τελειώση και τόσο γρήγορα. Πρέπει να πληρώσω τα χρέη μου. Χρωστώ ένκοσι έξιτά χιλιάδες έπτακόσια φράγκα στους διαφόρους έμπορους τής πόλεως, τούς όποιους πρέπει να πληρώσω με τετρακόσες διακόσες φράγες πεντάρες, δηλαδή με σαρανταξίκοσες χιλιάδες πεντάρες τήν έβδομάδα.»

«Χρωστώ 21.110 φράγκα στους πιστωτάς μου, τού έβλε. Πόσα μπορ να σπρώω κάθε εβδομάδα ως δάνειο, έναντι τών εισδημάτων μου;»

«Όχι περισσότερα από δύο χιλιάδες διακόσια φράγκα. Μπορείτε να υπογράψετε τούσα...; μου απάντησε.»

«Ευχαριστώ, τού έβλε. Μά δεν μου άρεσουν τα τούσα. Θέλω αυτό τα λεφτά τούς μετρητάς.»

«Όπως θέλετε... Θα προτιμώνατε έκαστοτάρακι;»

«Όχι. Τα θέλω σε πεντάρες.»

«Πώς είνετε;»

«Σε πεντάρες! τού έβλε πάλι.»

«Εκείνος έσκασε στα γέλια. Μά όταν είδε ότι τού μιλούσα σοβαρά, γάλασε τα μουτρα του. Μήπως όμως μπορούσε να κινή κι' άλλως; Ο νόμος ήταν με το μέρος μου.»

«Πάει καλά... ψήθη σε. Ανή δ' μουσ τη στιγμή δεν έχω δύο χιλιάδες διακόσια φράγκα σε πεντάρες. Πρέπει να τις μαζέψω από τήν πού, από τα προάστια, από τα χωριά... Κάνετε τον κόπο να ξαναπεράσετε βότερ' από ένω μέρες...»

Κι' αλήθεια, βουτ' από δύο μέρες ξαναπέρασα από τήν Τράπεζα και πήρα δύο χιλιάδες διακόσια φράγκα σε πεντάρες: Σαράντα τέσσερες χιλιάδες πεντάρες, που ζήτησαν άπάνω-κάτω έκαστον έβδομηνητα πέντε κιλά. Αναγνώστηρα να τα μεταφέρω κι' ένα ταξί στο σπίτι μου.

Κατόπιν, η πρώτη μου έπίσκεψης ήταν στο φάρμα μου.

«Σας χρωστώ χίλια διακόσια φράγκα, έβλε είν' έτσι; τόν ρώτησα. Όχιότε διακόσια φράγκα έναντι του λογαριασμού μου.»

Και τού μέτρησα τέσσερες χιλιάδες πεντάρες πίσω στον πάγκο. Ζήτησαν άκριβώς δεκαξή κιλά. Περνιτό ν' άναφέρω ότι είχαν πλημυρίσει τόν πάγκο. Ο φάρμας ελε; χλωμάσει.

«Τι άστεια είν' αυτά; γαριναίσε, θυμομύλος.»

«Δεν κάνω άστεια! τού απάντησα σοβαρός. Το Σάββατο που μάς έρχεται θα σας φέρω άλλα διακόσια φράγκα σε πντάρες.»

Κι' έπειτα βγήκα με το μέτωπο ψηλά και πήγα στην Πιστωτική Έταιρεία επί πλου «Η Καρυδιά.»

«Σας χρωστώ δύο χιλιάδες τριακόσια φράγκα...; είπα στον ταμιά.»

Όχιότε τετρακόσια φράγκα, έναντι του λογαριασμού μου.

Κι' αναποδογύρισα τριανταδύο κιλά πντάρες άπάνω στον πάγκο.

Ήσαν όγτώ χιλιάδες. Μερικές χιλιάδες σκορπίστηρα καταγής. Ο ταμιάς τής Έταιρείας έκανε τρεις ώλόκληρες ώρες γ'ά να τις μετρήση.

Φυσικά, έβλε η Έταιρεία άναστατωθήκε.

«Τι παιχνιδι είν' αυτό; οβριλάσε ο γενικός διευθυντής.»

«Παχινδι; Έβλε, κνιτάζοντάς τον στα μάτια. Δεν σας καταλαβαίνω άγαπητέ κύριε. Είμαι ένας έντιμος άνθρωπος, ό όποιος ήθελε να πληρώση τόν λογαριασμό του.»

«Σε πεντάρες! μουγκούσε ό γενικός διευθυντής, πρόσινος από τη λύσσα του.»

«Υποθέτω ότι εινε κρατικό νόμισμα η πεντήρα; απάντησα κι' άπάθεια. Ρώτηρα μάλιστα γ' αυτό το διαγύρο μου.»



«Ο ένας από τούς διευθυντάς λιποθύμησε. Ο άλλος μου ζήτησε ένα ποτήρι νερό. Έπειτα πήρε στον όμο του τόν μπύθιμο κι' έφυγε σάν τρέλλος. Έπειτα δέχτηρα μια έπιτροπή από δεκαοχτώ καταστρηματάραξ, που είχαν πν.γ.ή στις πεντάρες. Κατόπιν μια άντιπροσωπεία από εισπρακτορες τών κηροφίλων, ό όποιοι έδειξαν φανερά συμπόνηματα τρέλλας. Τέλος, άχτηρα μια έπιτροπή από τρεις δημοτικούς συμβούλους, ό όποιοι με παρακάλεσαν να δώσω ένα τέλος σ' αυτή τήν ιστορία. Έπειτα, τήν λέπτη μέρα, ήθε με έπιτροπή από μέρους τών πιστωτών μου.»

«Δεν μποραμε να δουλέψουμε; Έτσι... μου φώναζαν. Η πεντάρες σας έχουν πλημυρίσει τήν πού. Μόλις τις κλώσουμε από το ταμείο, ξαναγυρίζουν πριστάρες... Έβλεν χαλαρώσει βίσε ή δουλειές. Όλος ό κόσμος δεν κάνει τίποτ' άλλο, παρά να μετρά διαρκώς πεντάρες...»

Τέλος μου ανέφεραν ότι έκαναν μια σύσκεψη κι' αποφάσισαν να μειώσουν τα χρέη μου κατά 50 ο.ο. Και με παρακάλεσαν, σχεδόν γονατιστά, να μη τούς ξαναπληρώσω με πεντάρες.

«Αίώναντο... τούς φώναξα θυμομύλος. Δεν δέχομαι τήν ελεμψοσύνη σας. Έγώ θέλω να πληρώσω τα χρέη μου. Θα ξεκαλώθηρω να σας έσοκλώ με πεντάρες...»

Οι πιστωτάς μου, με δάκρυα στα μάτα και τράβωντας τα μαλλά ε τούς από τη λύσσα, έφυγαν στενάξοντας, σάν άνθρωποι που πηγαίνανε να κορμαστίνε.

Μά βουτ' από λίγες μέρες παρουσιάστηκε μπροστά μου ό τοζογιλάσος τής πόλεως.

«Πρέπει να σας γδάρη κανείς! οβριλάσε.

«Κα γιατί παρακαλώ, άγαπητέ κύριε; τόν ρώτησα.

«Γιατί; Μά διου ό όφειλέτές μου, γ'ά να μη κάνουν να πάω από συγκραση τής καρδιάς, άρχισαν να με πληρώνουν με τις καταρμημένες πεντάρες σας... Άχ! τι σατανίς που είσαστε... Έμιαθα ότι σκασιεύτε να κνιλοφορήσετε άλλες δύο χιλιάδες διακόσια φράγκα σε πεντάρες. Εβλε αλήθια αυτό;...»

«Αληθέστατο! τού απάντησα. Πρέπει να πληρώσω τα χρέη μου...»

«Ακούσον, μου είνε. Έλάτε να συμφωνήσουμε... Προχθές μου κόπηκε τού χέρι... Και έξερτε γιατί; Γιατί κοβάληρα πνινητά κιλά πεντάρες στήν Τράξ έβλε... Είμαι γέρος πει κι' δεν άντεχω. Λοιπόν, πόσα θέλετε γ'ά να σταματήσετε εσύν τόν κατακλιμμό;»

«Τίποτα! Δεν θέλω τίποτα... τού απάντησα. Τήν άλλη έβ'ομάδα που μάς έρχεται θα ρίξω τόν άγορά άλλες δύο χιλιάδες διακόσια φράγκα σε πεντάρες...»

«Πληρώνω εγώ τα μουά χρέη σας...»



ΠΑΣΧΑΛΙΝΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

ΛΑΜΠΡΗ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Το Μεγαλοδομαδιάτικο φαγητό. Στάρι και... καναβούρι. Το της Μεγάλης Πέμπτης. Η εσφά από μπακαλάκι. Για να γίνουν άπειρα κρύνοι τον κερανό. Το «Ζντράβιτς». Η άγρυνιά της

«Τρίμερο». Η «πιτουλίτσε». Πώς παρασκευάζονται. Το αούε τχ παιδιά άσπροκόκκινα. Κατά του χαλαχίου. Ο σταυρός πού νύχτας της Μεγάλης Πέμπτης. Πρό το Έσταρωμένο, κτλ.



ΟΛΙΣ άρχισή ή Μεγάλή Έθοδομιά, σέ πολλά μέρη της Μακεδονίας νηστεύον άσθητός. Ως έπί τό πλείστον, τό φαγητό τους είνε σιτάρι βραμμένο, μέσα στό άποίο ρίχνουν κατανυμένο καναβούρι. Το φαγητό αυτό δέν είνε άσχημο. Έχει νόστιμη γεύση.

Πολλές γυναίκες, και ιδίως κορίτσα, κρατούν τη Μεγάλη Βδομάδα τό λεγόμενο «Τρίμερο». Δηλαδή νηστεύον άσθητός έπί τρεΐς ήμέρες. Μετά τη λήξη του τριμέρου, πηγαίνουν και έσκληραζόντα στους ναούς, άφοú δέν πάρουν την εύλογία του πατά, παραλαμβάνοντά από τις φιλάνδες τους και οδηγούντα σέ φίλια σπίτια, όπου τους σερβίρουν «πιτουλίτσε», πασταλιμένες με κατανυμένο καρόφι, άψθονο. Η «πιτουλίτσε» αυτές γίνοντα χωρίς λάδι και ψήνοντα κατά περί σγο τράτο. Θεμαίνον πολú μύ «εγάρσως και έπειτα έχουν έτοιμο χυλό από άλευρο, τον άποίο γίνον με τό κουτάλι άπάνω στο πυρωμένο σίδερο, άποσο προηγουμένος τό πασταλιόνον κ' αυτό με λίγο καρόφι κοπανισμένο, γιά να μην κολλήη τό χυμάρι. Η «πιτουλίτσε» αυτές, ξεροψημένες και λ.π.ε.ς, σάν χοντρά φύλλα πηττας, είνε νοστιμότες, με τό άψθονο μάλιστα καρόφι, που τις κοσμηάζουν.

Τη Μεγάλη Πέμπτη θα σερβωθούν πρωί-πρωί, πριν βγη ό ήλιος, και θα μακέψουν ό.τι άσπρο ύφασμα έχει λιπομονηθή από την προηγουμένη στην αυλή ή στον κήπο. Αντι αυτών, θα κο μίσουν σέ καταμαρές μέρος ένα κομμάτι. κόκκινο πανί. Έπειτα θα βράνουν τό αυγά τους. Αν τύχη ή κόττα να γεννήση εκείνη την ήμερα αυγά, αυτό θεωρείται εύτυχία γιά τό σπίτι και τό αυγό αυτό θα βαφεί πρώτο, με άλλα ήλο μαζο, και θ' άμειρωθή στις άγιες ώρες, όπου θα μείνη στη τη χρονιά. Τα τρία αυτά πρώτα αυγά τό βράνουν με ήμισο μισο, με ένα ξύλο δηλαδή, που λέγεται «μακαλάκι».

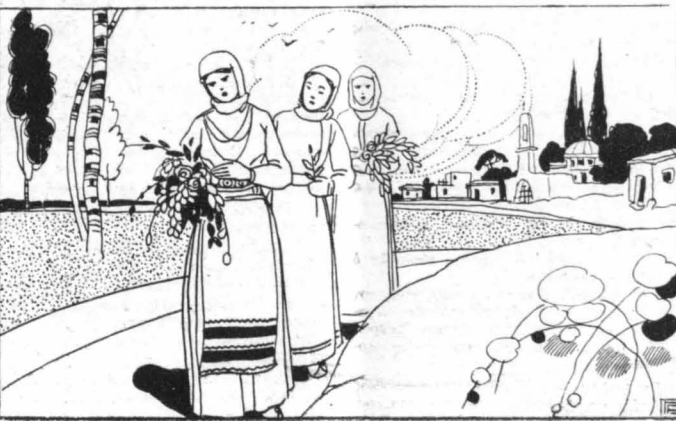
Άμέσως άφια θα βρανούν τό πρώτα αυγά, ή μητέρα παίρνει ένα και πηγαίνει και τό τριέρι στών παιδιών της τό πρόσωπα, λέγοντας τρεις φορές :

- «Άσπρο - κόκκινο να γίνης,
- άσπρο - κόκκινο να γίνης,
- άσπρο - κόκκινο να γίνης».

Τό ιβέ περσιό αυγό τό πηγαίνον και τό χάνον σ' άμπελα ή τους κήπους, γιά να τό προφυλάξ από τό χαλάσι.

Τό βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης, όταν διαβάζοντα τό Δώδεκα Εθαγγέλια στην έκκλησία, ή γυναίκες, την ώρα της άναγνώσεως άκριβώς, κόβουν λίγο κερι από τη λαμπάδα που κοιτάνε και βαφάνονε σταυρό. Τί σταυρό αυτών τον βάζουν

οθολιάζε ό τοκογλύφος... Έτσι κ' έγινε. Τά χρέη μου λιγόστ'ψαν. Κι' από τό τέ δέν έλαδα πιά κανένο λογαριασμό. Οί πιστωτές μου με ξεχάσαν. Είνε αλήθεια, βέβαια, ότι κανείς έμπορος δέν μου κάνει πίσωσι. Μά τι πειράς; Τόν άλλο μήνα θα έγκατασταθώ στη γειτονική πόλι, άν παραστή ανάγκη. Και τότε μισοú πάλι να εφαρμόσω τό σύστημά μου, πληρώνοντας τά χρέη μου με πενήταές λ... Έδώ που τό λέμε, πρέπει να διολογήστε ότι τό κόλλο μου είνε μεγαλοκόρες! Πώς είπατε ;... ΟΥΓΙΑ ΣΚΡΤ



Η εθλαφικές Μακεδόνισσες με τά «Ζντράβιτς»

μέσα σέ φυλαχτό, γιά να τους φυλάξ από τό άστραπέλεα.

Τη Μεγάλη Πέμπτη μόνον έπιτρέπεται να βάλουν τσοκαλά στη φωτιά και να μαγειρέψουν φασιόλα ή ό.τι άλλο όσπριο, άλλα πάντα χωρίς λάδι.

Τη Μεγάλη Παρασκευή δέν πάρουν ή γυναίκες καμιά εργασία. Η δίδος δέ προσέχουν να μη πάσουν στό χέρι τους σίδερο ή καρφί.

Στην έκκλησία, γιά να στολιόνον τό Χριστό, πάνε όλοι, κρατώντας ένα βότανο, που λέγεται «Ζντράβιτς» (γερωσίνη), και τό όποιο έχει με ή φυσική κ' εθλαφική μυρωδία.

Τό αυτό αυτό φερνουν άπάνω στό βουναί. Παύονται δέ, με καλόθα γεμάτα, παύον: «Ζντράβιτς» άτ' έξω από τους ναούς. Τό αυτό αυτό, τό όποίο κάνει και άνθη λάδι, είνε ένα είδος άγριού γερανού των βουνών κ' άπαρνούται να ήμπεψή σέ γλάστρες σέ σπίτια. Λένε σχετικώς ότι δέν φέρνει γούρι και ότι άπεναντίας προκάλε στην άκογένεια που θα τό έχη φτεμινένο, αρρώστιας.

Τη νύχτα της Μεγάλης Πέμπτης προς τη Μεγάλη Παρασκευή, όλες ή γυναίκες των χωριών ξενητούν τον Έσταρωμένο στην έκκλησία. Έπίσης ή μητέρες παίρνουν εκεί και κομίσουν κάτω από τό σταυρό του Χριστού τά άρρωστα παιδία τους. Το θέμα αυτό είνε πρωτότυπο και έθλαφικό. Κόσμος όλόκληρος χλωμών γυναίκων και άρρωστων παιδιών είνε σεμένος μπρός στό πόδια του Έσταρωμένου. Όταν ξεχουν κανένα βαρικό άρρωστο στό σπίτι, που να μη μπορούν να τό μεταφέρουν στην έκκλησία, τότε παίρνουν τά ροιζάλάκια του, πλεγμένα καθαρά και τυμνήνουν σ' ένα εμποτσάκι, και τό καταθέτουν κάτω από τό σταυρό. Το Μεγάλο Σάββατο δέ ό άρρωστοι φοράει τά ροιζα αυτά και θεραπέυετα.

Ένα κακό όθιος γίνεται κατά την άγρυπνία αυτή. Κάθε γυναίκα που θα πόν να ξενητήση, θα προσέψη και στο σταυρό. Το δώρο αυτό τό άναρτά έπί του σταυρού, συνήθως. Είνε δέ, ως έπί τό πλείστον, μαμήλα, σ' τούτες, κρημάτα υφάσματος και καλύτες μάλλινες χοντρές. Η άναρτήσε των καλύτεων αυτών έπί του σταυρού και γύρω από τό αυγά κομμένο σάμα του Χριστού, προσέχει γιά έναν έξοο μα έντάσσει πολύ κασό. Είνε δέ περίσσο πως ό Μητροπολίτης, ό Ιερές και ό έπίσκοπος των ναών δέν ήμπούνον τό άπο.πες αυτό θέμα.

Την ώρα που θα έπιστρέψη ό Έπίσκοπος στην έκκλησία και τη στιγμή που ό Ιερές, κρατώντας αυτών στους ώμους του, μπαίνουν διά της Όραιας Πύλης στό ιερό, όλοι προσπαθών να πάσουν μερικά δενδρολίβανα, από έσσο που σκεπάζουν τό σάμα του Χριστού. Τα δενδρολίβανα αυτά φερνουν εύτυχία όλο τό έτος και ήγεια, σ' όποιον τά κρατάει άπάνω του.

Τη νύχτα της Άναστάσεως οι έσκληραζόμενοι έχουν στην τσέπη τους από ένα κακανο αυγό, μεγάλο και μαροί. Μόλις δέ άουοσθή τό :

Χριστός άνέστη έκ νεκρών...

Άμέσως όλοι σπάζουν και τρώνε τό αυγό. Κι' αυτό, γιαντί με αυγό άνοιξαν τη Σαρακοστή, τη βραδιά της Τυροκάγου, λίγο πριν να κοιμηθούν, και με αυγό πρέπει να την κλείσουν, την ώρα που τελειώνει κ' άκούγεται τό «Χριστός άίστη».

Σέ πολλά χωριά της Μακεδονίας τό πρωί της Πασχαλιάς τρώνε ψάρι, γιαντί ψάρι, λένε, έθρωσαν ό Άπόστολοι όταν τους άνηγγέλιη ή άνάστασις του Σωτήρος.